

Received: November 8, 2025

Revised: December 17, 2025

Accepted: January 10, 2026

ความฉลาดทางดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย The Influence of Digital Intelligence on Media Literacy of Thai Youth

ฉันทนา ปาปัดถา (Chantana Papattha)^{1*}

กรรณิการ์ โต๊ะมีนา (Kannika Tohmeena)²

ดुरิยางค์ คมขำ (Duriyang Komkhum)³

*Corresponding author email: chantana.p@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางดิจิทัลและระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย และศึกษาความฉลาดทางดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย การวิจัยเป็นแบบเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเยาวชนไทยอายุระหว่าง 18–25 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยพื้นที่ภาคกลาง จำนวน 680 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธี Enter

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความฉลาดทางดิจิทัลของเยาวชนไทยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุด และ 3) ปัจจัยด้านความฉลาดทางดิจิทัลทั้งหมดที่นำเข้าสู่แบบจำลอง มีอิทธิพลทางบวกและร่วมกันทำนายการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย สามารถอธิบายความแปรปรวนของการรู้เท่าทันสื่อได้ถึงร้อยละ 83.0 เทียบเท่า $R^2 = .830$ เมื่อพิจารณาในภาพรวมของแบบจำลอง การเพิ่มขึ้นของระดับความฉลาดทางดิจิทัลจึงส่งผลให้ระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและมีอำนาจในการทำนายที่สูงมาก

คำสำคัญ ความฉลาดทางดิจิทัล การรู้เท่าทันสื่อ เยาวชนไทย

¹ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

(Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon)

² นักวิชาการอิสระ (Independent Academic)

³ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

(Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon)

Abstract

The objectives of this quantitative research study were to investigate the level of Digital Intelligence and Media Literacy among Thai youth and analyze the predictive influence of Digital Intelligence on the Media Literacy of Thai youth. This quantitative research utilized a questionnaire to collect data from a sample of 680 Thai youths aged 18–25 years who were studying at the bachelor's degree level in universities located in the Central region of Thailand. The statistical tools used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Multiple Regression Analysis using the Enter method.

The research findings were as follows: The overall Digital Intelligence of Thai youth was at the highest level. The overall Media Literacy of Thai youth was also at the highest level, particularly in the aspect of utilizing media for benefit, which received the highest score. All factors of Digital Intelligence entered into the model showed a positive and combined influence on the Media Literacy of Thai youth, which was statistically significant at the .05 level. The model accounted for 83.0 percent of the variance in Media Literacy $R^2 = .830$. Considering the overall model, the increase in the level of Digital Intelligence resulted in a statistically significant increase in the level of Media Literacy with a very high predictive power.

Keywords: Digital Intelligence, Media Literacy, Thai Youth

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบัน โลกได้ก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัล (Digital Society) อย่างเต็มรูปแบบ เทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมตามนโยบาย Thailand 4.0 และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ฉบับล่าสุด) โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันและใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพ (วรภัทร ชาตวิวัฒนา และจารุวรรณ กฤษณา, 2565) บริบทนี้ได้ทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ใช่เพียงเครื่องมืออำนวยความสะดวก แต่เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงนี้ได้นำไปสู่ “สังคมแห่งดิจิทัล” ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทั่วโลก ทั้งในด้านการสื่อสาร การเผยแพร่ข่าวสาร และการดำเนินธุรกิจ ซึ่งต้องพึ่งพาสื่อดิจิทัลอย่างมาก (ณัฐินี ชงโค, 2566) นอกจากนี้ การสื่อสารและกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันจึงถูกย้ายมาอยู่บนแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น เช่น Facebook, Line และ Instagram (ณัฐินี ชงโค, 2566) อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าดังกล่าวก็มาพร้อมกับความเสี่ยงที่ซับซ้อนและท้าทาย โดยเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งจากการศึกษาของ DQ Institute พบว่า เยาวชนไทยมีความเสี่ยงจากภัยออนไลน์สูงถึง 60% ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกที่ 56% ภัยเหล่านี้รวมถึง

การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ การถูกล่อลวง และปัญหาการติดเกม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ สังคม และการเรียนรู้ของพวกเขา (สรานนท์ อินทนนท์, 2563; กรมสุขภาพจิต, 2562)

DQ คือ ความสามารถของบุคคลที่ประกอบด้วยความเข้าใจสถานการณ์ การจัดการอารมณ์ที่ดี และการมีทัศนคติเชิงบวกควบคู่กับความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ทำให้สามารถรับมือและปฏิบัติตัวในโลก ดิจิทัลและโลกจริงได้อย่างเหมาะสม (Yuhyun, 2016) องค์ประกอบหลักของ DQ ที่ถูกบัญญัติโดย DQ Institute (ร่วมกับ World Economic Forum) เพื่อพัฒนาพลเมืองดิจิทัลที่สมบูรณ์ ได้แก่ การรักษาอัตลักษณ์ ของตนเอง (Digital Citizen Identity) การคิดวิเคราะห์/วิจารณ์ (Critical Thinking) การรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security Management) การจัดการความเป็นส่วนตัว (Privacy Management) การจัดการเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) การจัดการข้อมูลที่ทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints) การรับมือกับการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ (Cyberbullying Management) การใช้เทคโนโลยี อย่างใส่ใจ (Digital Empathy) แม้เทคโนโลยีจะก้าวหน้า แต่เยาวชนไทยยังเผชิญกับภัยออนไลน์ในระดับสูง โดยรายงานของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลและ DQ Institute พบว่า เด็กไทยอายุ 8-12 ปี มีความเสี่ยง จากภัยออนไลน์ถึง 60% ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกที่ 56% (สรานนท์ อินทนนท์, 2563) ภัยที่พบ ได้แก่ การกลั่น แกล้งออนไลน์ การล่อลวงไปพบคนแปลกหน้า ปัญหาการติดเกม และการเข้าถึงสื่อลามกอนาจาร และ ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมมีทั้งทางตรง เช่น การถูกล่อลวง ภาวะติดเกม ปัญหาการเรียน การเข้าสังคม และทางอ้อม เช่น ภาวะซึมเศร้า การใช้ความรุนแรง (กรมสุขภาพจิต, 2562)

การรู้เท่าทันสื่อจะเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถใช้วิจารณญาณในการแยกแยะข้อมูลจริง จากข่าวปลอม แต่ปัจจุบันองค์ความรู้ด้านนี้ยังจำกัดอยู่ในวงแคบและยังไม่ได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางใน ประเทศไทย (สุชาติ จักรพิสุทธิ์, 2554) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชน ทำให้พวกเขามีภูมิคุ้มกันต่ำต่อ ผลกระทบเชิงลบจากสื่อสังคมออนไลน์ (ณัฐกาญจน์ สุกรัตน์เมธ และนุชประภา โมกข์ศาสตร์, 2562; นันทญา โกมลมาลย์, 2561) ซึ่งการขาดทักษะเหล่านี้ไม่เพียงแต่เพิ่มความเสี่ยงต่ออันตราย แต่ยังจำกัด ศักยภาพในการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ และเนื่องจากลักษณะ การสื่อสารในยุคปัจจุบันที่รวดเร็ว อิสระ และไม่เห็นหน้ากัน การมีเพียงแค่ความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และ ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) จึงไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล นักเรียนและเยาวชนจำเป็นต้องมีความ ฉลาดทางดิจิทัล (DQ) ด้วย (ลักขมี คงลาภ, 2561) และแม้ว่าประเทศไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา ทักษะการใช้สื่อนี้อย่างแพร่หลาย แต่ยังมีแนวทางการพัฒนาจึงต้องมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ ผู้บริโภคข่าวสาร โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เพื่อให้สามารถ 1) ใช้วิจารณญาณในการแยกแยะระหว่าง ข้อเท็จจริงกับข้อความชวนเชื่อ (ณัฐกาญจน์ สุกรัตน์เมธ และนุชประภา โมกข์ศาสตร์, 2562) 2) ตระหนัก ถึงผลกระทบของการแสดงความคิดเห็นต่อตนเองและสังคม และ 3) ใช้ประโยชน์จากสื่อโซเชียลมีเดียได้อย่าง มีประสิทธิภาพ (นันทญา โกมลมาลย์, 2561)

จากความจำเป็นของพลเมืองยุคใหม่ในการมีความฉลาดทางดิจิทัล (DQ) และการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เพื่อป้องกันภัยคุกคามทางออนไลน์และใช้สื่อได้อย่างสร้างสรรค์ (พงศ์พันธ์ รัตนโชติ และ รัชนิกร โชติพานิช, 2564; ชนกพร อังคนานุวัฒน์ และพรพรรณ ไวยาภรณ์, 2563) คณะผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการศึกษา ความฉลาดทางดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและระดับอิทธิพลของความฉลาดทางดิจิทัล (DQ) ต่อการรู้เท่าทันสื่ออย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งผลจากการวิจัยนี้จะถูกนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล (DQ) และการรู้เท่าทันสื่อให้แก่เยาวชนไทยโดยเฉพาะเพื่อให้พวกเขาสามารถเติบโตและใช้ชีวิตในยุคดิจิทัลได้อย่างรู้เท่าทัน ปลอดภัย และสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มศักยภาพในที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางดิจิทัลและระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลเชิงทำนายของความฉลาดทางดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย

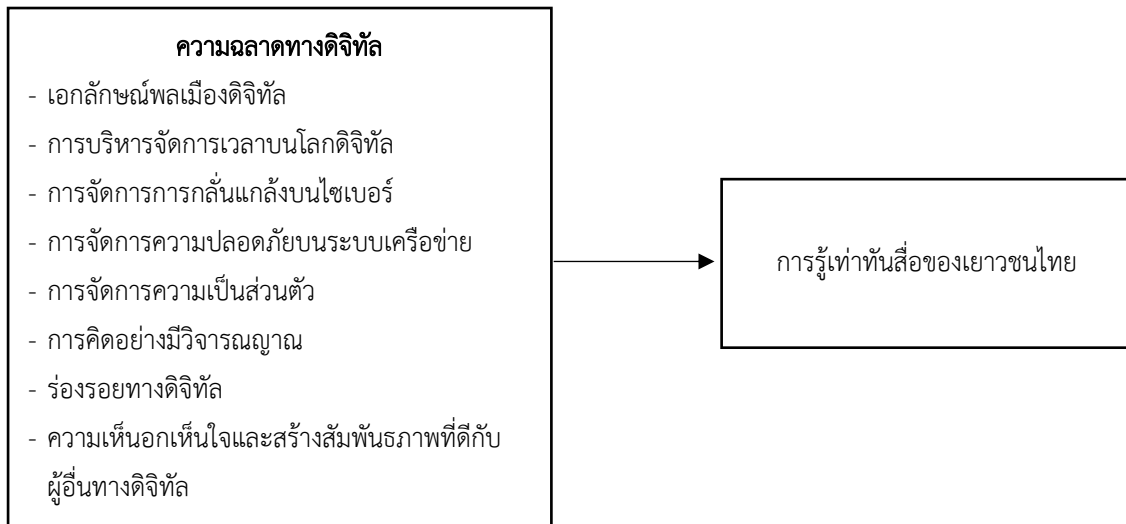
กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความฉลาดทางดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยขึ้นโดยอาศัยการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Quotient: DQ) จากแนวคิดของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์กรมหาชน) (2564) ซึ่งครอบคลุมความสามารถและทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัลอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ และตัวแปรตาม การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) จากแนวคิดของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2560) ที่เน้นย้ำถึงทักษะในการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และสร้างสรรค์สื่อได้อย่างมีวิจารณญาณ สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความฉลาดทางดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี และที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยที่อยู่ในพื้นที่ภาคกลาง จำนวนทั้งสิ้น 762,319 คน ข้อมูล ณ 17 กุมภาพันธ์ 2567 (สำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี และกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวคิดของ Nunnally (1967) ซึ่งแนะนำให้กำหนดอัตราส่วนตัวอย่างไม่น้อยกว่า 10 ตัวอย่างต่อ 1 ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรในแบบจำลอง (Ratio of 10 cases per variable) เนื่องจากงานวิจัยนี้มีจำนวนตัวแปรทั้งหมด 65 ตัวแปร ซึ่งต้องมีขนาดตัวอย่างที่ต้องมีขั้นต่ำ 650 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ที่ 680 ชุด โดยมีการเก็บข้อมูลเกินกว่าที่คำนวณไว้ 30 ชุด เพื่อป้องกันความผิดพลาดหรือความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลในการวิเคราะห์ และผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ การสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนไทยตามคุณสมบัติที่กำหนดในพื้นที่ภาคกลางที่ยินดีให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ วิธีการนี้เป็นรูปแบบหนึ่งของการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ซึ่งช่วยให้การเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดตามคุณสมบัติ

เฉพาะทำได้อย่างรวดเร็วและสะดวกในการปฏิบัติงานวิจัย และสามารถกำหนดขนาดตัวอย่างของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ดังนี้

ตารางที่ 1 การคำนวณสัดส่วนขนาดตัวอย่าง

มหาวิทยาลัย	ประชากร	ผลการคำนวณ	ขนาดตัวอย่างที่กำหนด
มหาวิทยาลัยรัฐ			
1. มหาวิทยาลัยมหิดล	21,940	64.44	65
2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	29,559	86.81	87
3. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน)	30,672	90.08	90
4. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	29,116	85.51	86
5. มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี	12,316	36.17	36
มหาวิทยาลัยเอกชน			
6. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ	7,057	20.73	21
7. มหาวิทยาลัยศรีปทุม	28,351	83.27	83
8. มหาวิทยาลัยรังสิต	23,955	70.35	70
9. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	33,096	97.20	97
10. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	15,472	45.44	45
รวมสุทธิ	231,534		680

ที่มา: ประชาชาติธุรกิจออนไลน์ (2567); สำนักปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2567)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ประกอบด้วยแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว และลักษณะที่พักอาศัย โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เลือกคำตอบเพียงข้อเดียว

ตอนที่ 2 ความฉลาดทางดิจิทัล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ 1) เอกลักษณ์พลเมืองดิจิทัล 2) การบริหารจัดการเวลาบนโลกดิจิทัล 3) การจัดการการกลั่นแกล้งบนโซเชียล 4) การจัดการความปลอดภัยบนระบบเครือข่าย 5) การจัดการความเป็นส่วนตัว 6) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 7) ร่องรอยทางดิจิทัล และ 8) ความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นทางดิจิทัล

ตอนที่ 3 การรู้เท่าทันสื่อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเปิดรับสื่อ 2) การวิเคราะห์สื่อ 3) การเข้าใจสื่อ 4) การประเมินค่า และ 5) การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดที่เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

การหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามและหาคุณภาพของแบบสอบถาม มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1) การหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยการประเมินความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยการประเมินหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสมของข้อคำถาม จำนวน 3 คน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ 10 ปีขึ้นไป และกำหนดเกณฑ์การพิจารณาข้อคำถามที่ประเมินความตรงเชิงเนื้อหาโดยทุกข้อคำถามต้องมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป ผลจากการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา พบว่าคำถามทุกข้อมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีค่าคำนวณระหว่าง 0.67-1.00 และมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับแก้คำถามเพื่อให้คำถามมีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้คำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้

2) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง จำนวน 30 คน และหลังจากรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายตัวแปร โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นที่ .974 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ .80 ขึ้นไป เมื่อวิเคราะห์รายตัวแปร พบว่า ตัวแปรความฉลาดทางดิจิทัล มีความเชื่อมั่นที่ .954 และการรู้เท่าทันสื่อ มีความเชื่อมั่นที่ .986 และเนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคของแบบสอบถามทั้งหมดมีค่าอยู่ในระดับสูงมาก (สูงกว่า .90) จึงแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวัดมีความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ในระดับดีเยี่ยม และมีความน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม – เมษายน 2568 โดยใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการแจกแบบสอบถามที่เป็นเอกสาร (Hard Copy) และแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Form เพื่ออำนวยความสะดวกและเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้อย่างทั่วถึง มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) การเตรียมเครื่องมือวิจัย จัดเตรียมแบบสอบถามในรูปแบบเอกสาร และสร้างแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้ Google Form เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกตอบตามความสะดวก

2) การดำเนินการเก็บข้อมูล ทำการแจกจ่ายแบบสอบถามไปยังกลุ่มเยาวชนที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในพื้นที่ภาคกลาง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ การสุ่มตัวอย่างตาม

ความสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากผู้ที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาและยินดีให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ

3) การตรวจสอบและยืนยันความสมบูรณ์ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการเก็บข้อมูล ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และคัดกรองแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด เพื่อให้มั่นใจว่าได้จำนวนตัวอย่างที่ครบถ้วนตามขนาดที่กำหนดไว้ที่ 680 ชุด เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1.00-1.50	น้อยที่สุด
1.51-2.50	น้อย
2.51-3.50	ปานกลาง
3.51-4.50	มาก
4.51-5.00	มากที่สุด

2) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับอิทธิพลเชิงทำนายของความฉลาดทางดิจิทัลที่มีต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยวิธี Enter Method ในการนำตัวแปรทำนายทั้งหมดเข้าสู่สมการพร้อมกัน และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($p < .05$) เพื่อใช้ในการตัดสินใจผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความฉลาดทางดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. **ลักษณะทางประชากร** พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.26 มีอายุระหว่าง 18-21 ปี ร้อยละ 56.03 สถานภาพครอบครัวโดยอาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 54.26 และมีลักษณะการพักอาศัยอยู่ที่บ้าน/คอนโดของครอบครัว ร้อยละ 54.41

2. **ความฉลาดทางดิจิทัลของเยาวชนไทย** สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางดิจิทัลของเยาวชนไทยในภาพรวม ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดทางดิจิทัลของเยาวชนไทย

ความฉลาดทางดิจิทัลของเยาวชนไทย	ระดับความฉลาดทางดิจิทัล		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
- ด้านเอกลักษณ์พลเมืองดิจิทัล	4.60	0.52	มากที่สุด
- ด้านการบริหารจัดการเวลาบนโลกดิจิทัล	4.38	0.69	มาก
- ด้านการจัดการการกลั่นแกล้งบนโซเชียล	4.58	0.54	มากที่สุด
- ด้านการจัดการความปลอดภัยบนระบบเครือข่าย	4.61	0.53	มากที่สุด
- ด้านการจัดการความเป็นส่วนตัว	4.73	0.48	มากที่สุด
- ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.66	0.52	มากที่สุด
- ด้านร่องรอยทางดิจิทัล	4.65	0.58	มากที่สุด
- ความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นทางดิจิทัล	4.59	0.55	มากที่สุด
ความฉลาดทางดิจิทัลของเยาวชนไทยในภาพรวม	4.59	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดทางดิจิทัลของเยาวชนไทย พบว่า ระดับความฉลาดทางดิจิทัลของเยาวชนไทยในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการความเป็นส่วนตัว อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.73 รองลงมา คือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.66 ด้านร่องรอยทางดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.65 ด้านการจัดการความปลอดภัยบนระบบเครือข่าย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.61 ด้านเอกลักษณ์พลเมืองดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 ความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นทางดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 ด้านการจัดการการกลั่นแกล้งบนโซเชียล อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.58 และด้านการบริหารจัดการเวลาบนโลกดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.38 ตามลำดับ

3. การรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยในภาพรวม ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย

ความฉลาดทางดิจิทัลของเยาวชนไทย	ระดับความฉลาดทางดิจิทัล		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
- ด้านการเปิดรับสื่อ	4.68	0.52	มากที่สุด
- ด้านการวิเคราะห์สื่อ	4.71	0.50	มากที่สุด
- ด้านการเข้าใจสื่อ	4.67	0.53	มากที่สุด
- ด้านการประเมินค่า	4.69	0.54	มากที่สุด
- ด้านการใช้สื่อให้เกิดประโยชน์	4.76	0.44	มากที่สุด
การรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยในภาพรวม	4.70	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย พบว่า ระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.70 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.76 รองลงมาคือ ด้านการวิเคราะห์สื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.71 ด้านการประเมินค่า อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.69 ด้านการเปิดรับสื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.68 และด้านการเข้าใจสื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 ตามลำดับ

4. ความฉลาดทางดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์ความฉลาดทางดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย

Model		Unstandardized		Standardized	t	Sig.
		Coefficients		Coefficients		
		B	Std. Error	Beta		
การรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย	ค่าคงที่ (Constant)	.486	.130		3.730	.000*
	เอกลักษณ์พลเมืองดิจิทัล (ID1)	-.031	.024	-.035	-1.282	.200
	การบริหารจัดการเวลาบนโลกดิจิทัล (ID2)	.080	.018	.118	4.325	.000*
	การจัดการการกลั่นแกล้งบนโซเชียล (ID3)	.057	.026	.066	2.247	.025*
	การจัดการความปลอดภัยบนระบบเครือข่าย (ID4)	.049	.030	.055	1.619	.106
	การจัดการความเป็นส่วนตัว (ID5)	.289	.034	.296	8.608	.000*
	การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ID6)	.265	.028	.298	9.354	.000*
	ร่องรอยทางดิจิทัล (ID7)	.174	.024	.217	7.340	.000*

Model	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
ความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธภาพ ที่ดีกับผู้อื่นทางดิจิทัล (ID8)	.024	.017	.029	1.455	.146
R = .858*	R ² = .736	Adj R ² = .733	Std.Error = .240		
F = 233.484	Sig. = .000*				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงทำนายขององค์ประกอบความฉลาดทางดิจิทัล 8 ด้าน ที่มีต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ภาพรวมของแบบจำลอง (Model Summary) พบว่า ความสามารถในการทำนายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .858 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R²) เท่ากับ .736 หมายความว่า ปัจจัยด้านความฉลาดทางดิจิทัลทั้ง 8 ด้าน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยได้ถึงร้อยละ 73.6 (Adjusted R² เท่ากับ .733) ซึ่งถือว่าเป็นอำนาจในการทำนายที่สูงมาก และความมีนัยสำคัญของแบบจำลอง: ค่าสถิติ F เท่ากับ 233.484 โดยมีค่า Sig. (p-value) เท่ากับ .000 (p < .05) แสดงว่า แบบจำลองการถดถอยพหุคูณนี้มีความเหมาะสมและมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการทำนายการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย

2) อิทธิพลของปัจจัยรายด้าน (Coefficients) เมื่อพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยด้านความฉลาดทางดิจิทัลรายด้าน พบว่า มีตัวแปรทำนายที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

(1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ($\beta = .298$) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การที่เยาวชนมีความสามารถในการตั้งคำถาม ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และวิเคราะห์เนื้อหาสื่ออย่างรอบด้าน จะเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้พวกเขาสามารถแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงกับข่าวปลอม (Fake News) หรือข้อมูลบิดเบือนได้ ซึ่งเป็นแกนหลักของการรู้เท่าทันสื่อ

(2) การจัดการความเป็นส่วนตัว ($\beta = .296$) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อ อันดับที่สอง แสดงให้เห็นว่า เมื่อเยาวชนมีทักษะในการควบคุม ปกป้อง และเข้าใจสิทธิในข้อมูลส่วนตัวบนโลกออนไลน์ได้ดี พวกเขาจะตระหนักถึงความเสี่ยงของการเปิดเผยข้อมูล และมีความระมัดระวังในการปฏิสัมพันธ์กับสื่อมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้พวกเขามีทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อที่รอบคอบตามไปด้วย

(3) ร่องรอยทางดิจิทัล ($\beta = .174$) แสดงให้เห็นว่า การที่เยาวชนเข้าใจถึง “ร่องรอย” ของข้อมูลที่พวกเขาทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ และตระหนักว่าข้อมูลเหล่านั้นถูกบันทึกและนำไปใช้ในระยะเวลาได้

อย่างไร ส่งผลให้พวกเขามีความรับผิดชอบและไตร่ตรองมากขึ้นในการสร้างเนื้อหาหรือแสดงความคิดเห็นออนไลน์ ซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีการรู้เท่าทันสื่อที่ดี

(4) การบริหารจัดการเวลาบนโลกดิจิทัล ($\beta = .080$) แสดงให้เห็นว่า การที่เยาวชนสามารถจัดสรรและควบคุมปริมาณเวลาที่ใช้กับอุปกรณ์ดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ไม่ให้เกิดภาวะเสพติดหรือใช้ส้อมากเกินไป ทำให้พวกเขามีสติและสมาธิในการรับสารและใช้สื่ออย่างมีวัตถุประสงค์มากกว่าการรับสื่อบนโซเชียลมีเดีย ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการรู้เท่าทันสื่อ

(5) การจัดการการกลั่นแกล้งบนโซเชียลมีเดีย ($\beta = .057$) แสดงให้เห็นว่า การมีทักษะในการรับมือและป้องกันตนเองจากการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ ทำให้เยาวชนมีความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ความขัดแย้งเชิงลบในโลกดิจิทัลได้ การมีทักษะนี้สะท้อนถึงการเข้าใจในมิติทางสังคมและจริยธรรมของการใช้สื่อ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ

จากผลการทดสอบสมมติฐาน ความฉลาดทางดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.600 + 0.080(ID2) + 0.057(ID3) + 0.289(ID5) + 0.265(ID6) + 0.174(ID7)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.118(ID2) + 0.066(ID3) + 0.296(ID5) + 0.298(ID6) + 0.217(ID7)$$

เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลเชิงทำนายต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ 3 ด้าน ได้แก่

1) เอกลักษณ์พลเมืองดิจิทัล แสดงให้เห็นว่า แม้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล แต่ในบริบทนี้ การมีอัตลักษณ์ที่ดีเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะแปลผลไปเป็นการแยกแยะและประเมินเนื้อหาสื่อ (แก่นของการรู้เท่าทันสื่อ) ได้อย่างมีนัยสำคัญ

2) การจัดการความปลอดภัยบนระบบเครือข่าย แสดงให้เห็นว่า ทักษะนี้เน้นที่การป้องกันทางเทคนิค (เช่น การใช้รหัสผ่าน การหลีกเลี่ยงไวรัส) ซึ่งเป็นทักษะที่มุ่งเน้นความปลอดภัยทางกายภาพของระบบ (Security) มากกว่าการใช้ปัญญาในการวิเคราะห์เนื้อหา (Literacy)

3) ความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่นทางดิจิทัล แสดงให้เห็นว่า ทักษะนี้เน้นด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและอารมณ์ ซึ่งอาจเป็นทักษะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวก แต่ไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่ทำนายความสามารถในการวิเคราะห์สื่อและการแยกแยะข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “ความฉลาดทางดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) ความฉลาดทางดิจิทัลของเยาวชนไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 โดยเฉพาะด้านการจัดการความเป็นส่วนตัว การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการจัดการความปลอดภัยบนระบบเครือข่าย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนไทยมีความสามารถในการใช้ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Eshet-Alkalai (2004) ที่มองความฉลาดทางดิจิทัลเป็นทักษะการเอาตัวรอดเชิงบูรณาการในยุคดิจิทัล ทั้งในมิติด้านเทคนิค ปัญญา และสังคม-อารมณ์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ Ng (2012) ที่แบ่ง digital literacy ออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ มิติทางเทคนิค มิติเชิงปัญญา และมิติทางสังคม-อารมณ์ โดยผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนว่าเยาวชนไทยมีจุดแข็งในด้านทักษะทางเทคนิคและการคิดเชิงปัญญา แต่ยังคงมีประเด็นที่ต้องพัฒนาในด้านสังคม-อารมณ์ เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการเวลาในโลกดิจิทัลได้รับคะแนนต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.38 แม้อยู่ในระดับมาก แต่สะท้อนถึงความท้าทายที่เยาวชนยังไม่สามารถรักษาสมดุลระหว่างการใช้อินเทอร์เน็ตกับการใช้ชีวิตจริงได้อย่างเต็มที่ ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานของ Rosen et al. (2014) ที่ชี้ว่าการใช้เทคโนโลยีมากเกินไปอาจสัมพันธ์กับปัญหาด้านสุขภาวะ เช่น การนอนหลับไม่เพียงพอ ความเครียด และความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจที่ลดลง ซึ่งแสดงถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะการควบคุมตนเอง (self-regulation) ในการใช้งานดิจิทัลอย่างสมดุล ทั้งนี้ แนวคิดการเรียนรู้แบบมีตนเองเป็นศูนย์กลางของ Zimmerman (2002) สามารถอธิบายได้ว่าการจัดการเวลาเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการตั้งเป้าหมาย การวางแผน การเฝ้าติดตาม และการสะท้อนผล หากขาดองค์ประกอบเหล่านี้ก็จะส่งผลให้เยาวชนไม่สามารถกำกับตนเองในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับทิศทางเชิงนโยบายของประเทศไทย โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2563) ได้รายงานถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของเยาวชนเพื่อรองรับสังคมไทยในอนาคต ทั้งนี้ แม้ในเชิงนโยบายจะให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทักษะด้านเทคนิคและความปลอดภัยในโลกดิจิทัล แต่จากผลการวิจัยครั้งนี้ยังสะท้อนว่าการพัฒนาควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสมดุล และการเสริมสร้างทักษะด้านการกำกับตนเองเพื่อเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทยอย่างยั่งยืน

2) การรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.70 โดยเฉพาะด้านการใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 4.76 ขณะที่ด้านการวิเคราะห์ การประเมินค่า การเปิดรับ และการเข้าใจสื่อก็อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนไทยมิได้เป็นเพียงผู้รับสารในเชิงรับอย่างเดียว หากแต่มีศักยภาพในการเลือกใช้และสร้างสื่ออย่างมีวิจารณญาณ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับนิยามของการรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) ที่อธิบายว่าเป็น “ความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และสร้างสาร” (Christ & Potter, 1998; Livingstone & Van der Graaf, 2010) ซึ่งเป็นนิยามที่

ได้รับการยอมรับในระดับสากล นอกจากนี้ ผลวิจัยยังสอดคล้องกับทฤษฎี Theory of Media Literacy: A Cognitive Approach ของ Potter (2004) ที่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านองค์ความรู้ (knowledge structures) โครงสร้างจิต (cognitive schema) และ personal locus ในการประมวลผลสารสนเทศ โดยสะท้อนว่าเยาวชนไทยมีทั้งความรู้และทักษะการประเมินสารซึ่งช่วยให้สามารถแยกแยะและเลือกใช้สื่อได้อย่างมีเหตุผล อย่างไรก็ตาม ผลวิจัยก็ยังชี้ให้เห็นข้อจำกัดที่สอดคล้องกับทฤษฎีดังกล่าว กล่าวคือ แม้ผู้รับสารจะมีความรู้และโครงสร้างทางปัญญาที่ดี แต่หากต้องเผชิญกับสารที่มีความซับซ้อนสูง เช่น สื่อที่มีอคติแฝง (hidden bias) หรือการชักจูงแบบละเอียด (microtargeting) อาจยังมีความเสี่ยงที่จะตีความคลาดเคลื่อนหรือลำเอียงได้ เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศและประเทศไทย พบว่าผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานศึกษาของ Marinier et al. (2023) ที่ตรวจสอบระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยในประเด็นการตรวจจับโฆษณาหลอกลวง (greenwashing) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเยาวชนสามารถตรวจจับข้อมูลที่บิดเบือนและไม่ตรงต่อความจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ศักดิ์ ครอบครอง และธีระยุทธ รัชชะ (2568) ที่ศึกษาปัจจัยหลายระดับซึ่งมีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ของประเทศไทย โดยพบว่าระดับการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในเกณฑ์สูงและได้รับอิทธิพลจากปัจจัยส่วนบุคคลและการศึกษา นอกจากนี้ งานวิจัยของ Chainan (2022) ยังชี้ให้เห็นว่าการรู้เท่าทันสื่อในบริบทสังคมไทยมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างพลเมืองที่มีการรับรู้ มีส่วนร่วมทางสังคม และสามารถใช้อภิปรายวิจารณ์ในการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า เยาวชนไทยมีความพร้อมสูงในการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับสากลและบริบทไทย อย่างไรก็ตาม ยังควรมีการพัฒนาทักษะเพิ่มเติมในด้านการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีความซับซ้อนและอคติแฝง ตลอดจนการส่งเสริมระบบนิเวศทางสังคมที่สนับสนุนการใช้สื่ออย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่รับผิดชอบและมีคุณภาพในระยะยาว literacy (นโยบายโรงเรียน ชุมชน) ยังคงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ศักยภาพนี้ถูกนำไปใช้ได้จริงและยั่งยืน

3) ความฉลาดทางดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางดิจิทัลทั้ง 8 ด้าน ร่วมกันมีอิทธิพลเชิงทำนายต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการรู้เท่าทันสื่อได้สูงถึงร้อยละ 73.6 ($R^2=.736$) ผลลัพธ์นี้ยืนยันว่า ความฉลาดทางดิจิทัลเป็นปัจจัยที่ทรงพลังในการกำหนดความสามารถของเยาวชนในการทำความเข้าใจ วิเคราะห์ และใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ แก้วดี และชัยยันต์ ธรรมสถิตย์ (2564) ที่พบว่า ความสามารถทางดิจิทัลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้ใช้อามีทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ข้อมูลข่าวสารไหลบ่า (Information Overload) การมีทักษะการจัดการกับโลกดิจิทัลจึงเป็นพื้นฐานที่ไม่อาจละเลยได้ โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ($\beta = .298$) เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อสูงที่สุด ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแก่นของทฤษฎีการรู้เท่าทันสื่อที่เน้นว่า การประเมินและการตีความสารอย่างมีเหตุผลและรอบด้าน เป็น

ขั้นตอนสำคัญที่สุดในการทำความเข้าใจความหมายที่ซ่อนอยู่และการแยกแยะอคติในสื่อ (Potter, 2004) เมื่อเยาวชนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ พวกเขาจะสามารถตั้งคำถามถึงที่มาของข้อมูล (Source Credibility) และความสมเหตุสมผลของเนื้อหาได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ลิขิตพงษ์ (2566) ที่เน้นย้ำว่า การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในปัจจุบันต้องมุ่งเน้นที่การฝึกฝนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะการนำทักษะนี้ไปใช้ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงในบริบทดิจิทัล เพื่อยกระดับความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโดยตรง และการจัดการความเป็นส่วนตัว ($\beta = .296$) ปัจจัยนี้มีอิทธิพลสูงเป็นอันดับที่สอง แสดงให้เห็นว่าการที่เยาวชนเข้าใจถึงความเสี่ยงและมีทักษะในการปกป้องข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) สัมพันธ์อย่างยิ่งกับการรู้เท่าทันสื่อ ความตระหนักรู้ด้านความเป็นส่วนตัวสะท้อนถึงความเข้าใจในด้าน จริยธรรมดิจิทัล (Digital Ethics) และความตระหนักรู้ถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่ออย่างประมาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนุช วงศ์ล้อม (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่าเยาวชนที่มีการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเข้มงวด มักจะมีพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์กับสื่ออย่างรอบคอบและระมัดระวังมากกว่า เนื่องจากตระหนักถึงมูลค่าและความเสี่ยงของข้อมูลส่วนตัวที่อาจรั่วไหลเมื่อใช้สื่อสังคมออนไลน์ ส่วนร่องรอยทางดิจิทัล (Digital Footprints) ($\beta = .174$) และการบริหารจัดการเวลาบนโลกดิจิทัล (Screen Time Management) ($\beta = .080$) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการจัดการตนเองในโลกดิจิทัล (Self-Regulation) เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ การรับรู้ถึงร่องรอยดิจิทัลทำให้เยาวชนตระหนักถึงผลกระทบระยะยาวของเนื้อหาที่ตนเองบริโภคหรือผลิต (Digital Responsibility) และการจัดการการกลั่นแกล้งบนโซเชียล ($\beta = .057$) แม้จะมีอิทธิพลต่ำที่สุดในบรรดาปัจจัยที่มีนัยสำคัญ แต่ก็ชี้ให้เห็นว่าการเข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ทางลบในโลกออนไลน์ มีส่วนช่วยให้เยาวชนเข้าใจมิติทางสังคมและจริยธรรมของสื่อ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Digital Empathy) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อในเยาวชนไทย ควรให้ความสำคัญกับ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ การจัดการความเป็นส่วนตัว เป็นลำดับสูงสุด เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการสร้างภูมิคุ้มกันและส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย

เมื่อพิจารณาความฉลาดทางดิจิทัลที่ไม่มีอิทธิพลไม่มีอิทธิพลเชิงทำนายต่อการรู้เท่าทันสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ในแบบจำลอง พบว่า องค์ประกอบความฉลาดทางดิจิทัล 3 ด้าน ได้แก่ เอกลักษณ์พลเมืองดิจิทัล การจัดการความปลอดภัยบนระบบเครือข่าย และความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นทางดิจิทัล ดังนั้นเมื่อพิจารณาองค์ประกอบเอกลักษณ์พลเมืองดิจิทัล แม้ว่าการมีเอกลักษณ์พลเมืองดิจิทัลที่ดี เช่น การเคารพกฎหมาย การประพฤติตนเหมาะสม เป็นต้น จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล แต่ในบริบทนี้ การมีอัตลักษณ์ที่ดีเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอที่จะแปลผลไปเป็นการแยกแยะและประเมินเนื้อหาสื่อได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งการรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดของ Potter (2004) เน้นที่กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) ซึ่งแตกต่างจากทักษะด้านพฤติกรรมและสังคม (Behavioral

and Social Skills) ที่เป็นแกนของเอกลักษณ์พลเมืองดิจิทัล ผลการวิจัยจึงสอดคล้องกับงานของศศิวิมล ศรีกังพาน และปรีชา ทองอ่อน (2565) ที่พบว่า แม่เยาชนจะมีความตระหนักรู้ด้านจริยธรรมสูง แต่ก็ไม่ได้สัมพันธ์โดยตรงกับการใช้ปัญญาในการตรวจสอบความจริงของสื่อเสมอไป และการจัดการความปลอดภัยบนระบบเครือข่าย ผลการวิจัยที่พบว่า ทักษะด้านนี้ไม่มีอิทธิพลเชิงทำนายอย่างมีนัยสำคัญต่อการรู้เท่าทันสื่อ สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความปลอดภัยทางเทคนิค (Security) กับความฉลาดในการวิเคราะห์ (Literacy) ซึ่งทักษะด้านนี้เน้นที่การป้องกันทางเทคนิค เช่น การใช้โปรแกรมป้องกันไวรัส การใช้รหัสผ่านที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นทักษะที่มุ่งเน้นความปลอดภัยทางกายภาพของระบบ (System Security) มากกว่าการใช้ปัญญาในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธิดา สุขณอม และอรุณศรี เหมือนมัตย์ (2564) สนับสนุนประเด็นนี้ โดยระบุว่า ทักษะการจัดการด้านเทคนิคไม่ได้เป็นตัวแปรหลักในการทำนายความสามารถของเยาชนในการประเมินความน่าเชื่อถือของข่าวสาร เนื่องจากเป็นทักษะคนละประเภท (Technical Skill vs Cognitive Skill) ส่วนความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นทางดิจิทัล (Digital Empathy and Relationship) ทักษะนี้เน้นด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและอารมณ์ ซึ่งอาจเป็นทักษะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวก แต่ไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่ทำนายความสามารถในการวิเคราะห์สื่อและการแยกแยะข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ซึ่งความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลเป็นทักษะที่ช่วยลดความขัดแย้งและส่งเสริมการสื่อสารเชิงบวก แต่การรู้เท่าทันสื่อเป็นเรื่องของการประเมินสารที่ได้รับจากภายนอก ซึ่งเป็นคนละมิติกัน ผลลัพธ์จึงสอดคล้องกับงานของอาทิตย์ พันธุมน และฉันทนา มีสุวรรณ (2566) ที่พบว่า ทักษะทางอารมณ์และสังคมในโลกดิจิทัลมีความสำคัญต่อการลดการกลั่นแกล้ง แต่ไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่เชื่อมโยงกับความสามารถในการตรวจสอบข้อเท็จจริง (Fact-Checking) และการประเมินความสมบูรณ์ของข้อมูล

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1) ความฉลาดทางดิจิทัลของเยาชนไทย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.59 แสดงให้เห็นว่าเยาชนไทยมีทักษะและพฤติกรรมที่เหมาะสมในการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัลในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เยาชนไทยมีความโดดเด่นในด้านการจัดการความเป็นส่วนตัว การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการจัดการความปลอดภัยบนระบบเครือข่าย อย่างไรก็ตาม ด้านการบริหารจัดการเวลาบนโลกดิจิทัล เป็นด้านที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด (4.38) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ชี้ให้เห็นว่าเป็นจุดที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อให้เยาชนสามารถรักษาสสมดุลระหว่างชีวิตออนไลน์และชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม

2) การรู้เท่าทันสื่อของเยาชนไทย พบว่า ในภาพรวมเยาชนมีทักษะนี้อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.70 แสดงให้เห็นว่า มีความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลอย่างชาญฉลาดในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านการใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ ที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (4.76) ตามมาด้วยด้านการวิเคราะห์สื่อ การประเมินค่า

การเปิดรับสื่อ และการเข้าใจสื่อ ซึ่งทั้งหมดล้วนอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ผลการศึกษาจึงชี้ให้เห็นว่าเยาวชนไทยมีความพร้อมเป็นอย่างดีในการเข้าถึง วิเคราะห์ และใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัลในยุคปัจจุบัน

3) ความฉลาดทางดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย พบว่า อิทธิพลเชิงทำนายขององค์ประกอบความฉลาดทางดิจิทัล 8 ด้าน ที่มีต่อการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย พบว่า แบบจำลองมีความเหมาะสมและมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 233.484, p < .05$) โดยปัจจัยด้านความฉลาดทางดิจิทัลทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการรู้เท่าทันสื่อได้สูงถึงร้อยละ 73.6 ($R^2 = .736$) เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้าน พบว่า มืองค์ประกอบความฉลาดทางดิจิทัล จำนวน 5 ด้านที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการรู้เท่าทันสื่อ โดยมีปัจจัยที่ทรงอิทธิพลสูงสุดสองอันดับแรกคือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ($\beta = .298$) และการจัดการความเป็นส่วนตัว ($\beta = .296$) รองลงมาคือ ร่องรอยทางดิจิทัล การบริหารจัดการเวลาบนโลกดิจิทัล และการจัดการการกลั่นแกล้งบนโซเชียล ตามลำดับ ในขณะที่เอกลักษณ์พลเมืองดิจิทัล การจัดการความปลอดภัยบนระบบเครือข่าย และความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นทางดิจิทัล ไม่มีอิทธิพลเชิงทำนายอย่างมีนัยสำคัญต่อการรู้เท่าทันสื่อในแบบจำลองนี้ ดังนั้น ผลการวิจัยจึงชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยควรเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการใช้ปัญญาเพื่อวิเคราะห์สื่อและการจัดการข้อมูลส่วนตัวเป็นหลัก เพื่อให้เยาวชนสามารถใช้ชีวิตในยุคดิจิทัลได้อย่างรู้เท่าทันและปลอดภัยอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน

(1) จัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยนำองค์ประกอบความฉลาดทางดิจิทัล โดยเฉพาะ 5 ปัจจัยที่มีอิทธิพล ด้วยการนำไปบูรณาการเข้ากับรายวิชาหลัก เช่น สังคมศึกษา ภาษาไทย หรือสุขศึกษา โดยไม่แยกเรียนเป็นวิชาอิสระ เพื่อให้เยาวชนใช้ทักษะความฉลาดทางดิจิทัลในสถานการณ์จริงของชีวิตประจำวัน

(2) เน้นทักษะที่มีอิทธิพลสูงสุด การคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยจัดกิจกรรม “Fact-Checking Workshop” ในชั้นเรียน โดยใช้เครื่องมือ AI หรือเครื่องมือออนไลน์ในการตรวจสอบแหล่งที่มาของข่าวสารและภาพ (Source Verification) อย่างเป็นระบบ และการจัดการความเป็นส่วนตัว โดยจัดทำ “Privacy Role-Playing Scenarios” จำลองสถานการณ์การถูกขอข้อมูลส่วนตัวหรือการตั้งค่าความปลอดภัยของแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนตัดสินใจและปฏิบัติการปกป้องข้อมูลได้จริง

(3) ส่งเสริมการจัดการเวลาดิจิทัล โดยบรรจุเนื้อหา “Digital Well-being and Balance” เข้าในกิจกรรมโฮมรูมหรือชั่วโมงแนะแนว โดยเน้นการใช้เครื่องมือติดตามเวลาหน้าจอ (Screen Time Trackers) เพื่อให้เยาวชนประเมินและตั้งเป้าหมายการใช้งานดิจิทัลด้วยตนเอง (Self-Regulation)

2) ด้านการสื่อสารและการรณรงค์

(1) สร้างแคมเปญให้ความรู้ที่เข้าถึงได้ โดยหน่วยงานภาครัฐ เช่น สพฐ. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DE) และเอกชน ควรจัดทำ Video Shorts/Reels ความยาวไม่เกิน 60 วินาที ผ่าน

แพลตฟอร์มยอดนิยม (TikTok, YouTube Shorts) โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับร่องรอยทางดิจิทัล (Digital Footprints) ที่สื่อถึงผลกระทบต่อการสมัครงานหรือการศึกษาในอนาคต (Future Impact)

(2) เพิ่มบทบาทผู้ปกครองและครู โดยจัดหลักสูตร “Train-the-Trainer for Digital Parent/Educator” เน้นการสอนเทคนิคการสื่อสารกับเยาวชนเกี่ยวกับความเสี่ยงออนไลน์ และส่งเสริมให้ผู้ใหญ่เป็น “แบบอย่างที่ดี” ในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีวินัยและมีสติ

3) ด้านนโยบายและมาตรการระดับชาติ

(1) กำหนดมาตรฐานความฉลาดทางดิจิทัล (DQ) ระดับชาติ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบควรพิจารณากำหนดตัวชี้วัดความฉลาดทางดิจิทัล (DQ KPIs) ให้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินทักษะที่จำเป็นสำหรับพลเมืองยุคใหม่ เพื่อให้สถาบันการศึกษาทุกระดับนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

(2) สนับสนุนแพลตฟอร์มการเรียนรู้ โดยภาครัฐควรสนับสนุนการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เน้นการเรียนรู้ทักษะความฉลาดทางดิจิทัล (DQ) 5 ด้านที่มีอิทธิพลสูง ด้วยการให้ใบรับรอง (Certification) ที่สามารถนำไปใช้ในการยื่นสมัครเข้าศึกษาต่อ หรือสมัครงานได้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอด สามารถศึกษาวิจัยต่อยอดในประเด็นต่าง ๆ เพื่อขยายผลการวิจัย ดังนี้

- 1) ความแตกต่างของความฉลาดทางดิจิทัลและการรู้เท่าทันสื่อจำแนกตามช่วงวัยของเยาวชนไทย
- 2) อิทธิพลของสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อความฉลาดทางดิจิทัลและการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย
- 3) ปัจจัยเชิงสาเหตุและปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางดิจิทัลและการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทย
- 4) ประสิทธิภาพและความท้าทายในการใช้สื่อดิจิทัล: การศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความฉลาดทางดิจิทัลของเยาวชนไทย

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2562). *รายงานประจำปี กรมสุขภาพจิต พ.ศ. 2562*. กระทรวงสาธารณสุข. <https://dmh-elibrary.org/items/show/189>
- กิตติพงษ์ แก้วดี, และชัยยันต์ ธรรมสถิตย์. (2564). การพัฒนาความสามารถทางดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาในยุคโควิด-19. *วารสารเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*, 6(2), 15-30.
- กุลธิดา สุขถนอม, และอรุณศรี เหมือนมัตย์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางเทคนิคกับทักษะการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชน. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 16(3), 45-59.

- ชนกพร อังคนานุวัฒน์, และพรพรรณ ไวยาภรณ์. (2563). การรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในยุคดิจิทัล. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 3(4), 101-115.
- ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ, และธีระยุทธ รัชชะ. (2568). ปัจจัยพระดับที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดภาคใต้ชายแดน. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 1(1), 52-66.
https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/271140
- ณัฐกาญจน์ ศุภรัตน์เมธี, และนุชประภา โมกข์ศาสตร์. (2562). การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย. *สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า*.
<https://www.kpi-lib.com/elib/opac?op=mmvw&db=Main&skin=S&mmid=8748&bid=25633>
- ณัฐธินี ชงโค. (2566). การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความฉลาดทางดิจิทัลของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- นันทญา โกมลมาลย์. (2561, 18 กรกฎาคม). ความรู้เท่าทันสื่อเฟกบุ๊กของวัยรุ่นไทย [การนำเสนอผลงาน]. *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และสิ่งประดิษฐ์ ครั้งที่ 2*, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2567). *เปิด 20 อันดับมหาวิทยาลัยรัฐ ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในปี 2567*.
<https://www.prachachat.net/hiligh-prachachat/news-1569320>
- ปิยะนุช วงศ์ล้อม. (2565). จริยธรรมดิจิทัลกับการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลในสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชน. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ*, 5(1), 89-105.
- พงศ์พันธ์ รัตนโชติ, และรัชนิกร โชติพานิช. (2564). ภัยคุกคามออนไลน์ต่อเยาวชน: การศึกษาระดับความเสี่ยงและแนวทางป้องกัน. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 1(2), 150-165.
- ลักษมี คงลาภ. (2561). *Fact Sheet ความฉลาดทางดิจิทัลและการศึกษาการรังแกกับบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่น*. สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน.
- วรภัทร ชาติวิวัฒนา, และจารุวรรณ กฤษณา. (2565). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทย: บทบาทและแนวทางของภาครัฐและเอกชน. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 5(2), 1-15.
- ศศิวิมล ศรีกงพาน, และปรีชา ทองอ่อน. (2565). การประยุกต์ใช้แนวคิดพลเมืองดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อในสถานศึกษา. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 14(1), 120-135.
- สรานนท์ อินทนนท์. (2563). *ความฉลาดทางดิจิทัล* (พิมพ์ครั้งที่ 3). วอร์ค ออน คลาวด์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). 5 องค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อ.

<https://www.thaihealth.or.th/5-องค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อ-2/>

สำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). นักศึกษารวม ปีการศึกษา 2567

ภาคเรียนที่ 1 ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมด จำแนกตามสถาบัน/กลุ่มสถาบัน/เขต/ระดับการศึกษา/

ชื่อหลักสูตร/กลุ่มสาขาวิชา ISCED/ชั้นปี. https://info.mhesi.go.th/download_stat_s.php

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). รายละเอียดแต่ละดัชนี.

<https://www.etda.or.th/th/Our-Service/statistics-and-information/detail-index.aspx>

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์กรมหาชน). (2564). ความฉลาดทางดิจิทัล DQ (Digital Intelligence) ที่

คนรุ่นใหม่ต้องมี. <https://www.dga.or.th/document-sharing/infographic/49422/>

สุชาติ จักรพิสุทธิ์. (2554). หน้าที่พลเมืองกับการรู้เท่าทันสื่อ. ใน ชาม เชื้อสถาปนศิริ (บ.ก.), *รู้ทันสื่อ* (น. 61).

ออฟเซ็ท ครีเอชั่น.

สุวิมล ลิขิตพงษ์. (2566). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์เพื่อการรู้เท่าทันสื่อในแพลตฟอร์มดิจิทัล.

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 18(4), 1-18.

อาทิตย์ พันธุม, และฉันทนา มีสุวรรณ. (2566). ความเห็นอกเห็นใจดิจิทัลกับการป้องกันการกลั่นแกล้งทาง

ไซเบอร์ในกลุ่มวัยรุ่น. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 23(1), 101-118.

Chainan, P. (2022). Media literacy in Thailand as a key in communication to strengthen

democratic society. In C. Yamahata (Ed.), *Social transformations in India, Myanmar, and Thailand: Volume II* (pp. 255–262). Palgrave Macmillan.

https://doi.org/10.1007/978-981-16-7110-4_15

Christ, W. G., & Potter, W. J. (1998). Media literacy, media education, and the academy.

Journal of Communication, 48(1), 5–15. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1998.tb02732.x>

Eshet, Y. (2004). Digital literacy: A conceptual framework for survival skills in the digital era.

Journal of Educational Multimedia and Hypermedia, 13(1), 93–106.

<https://www.learntechlib.org/p/4793/>

Livingstone, S., & Van der Graaf, S. (2010). Media literacy. In K. Drotner & S. Livingstone (Eds.),

International handbook of children, media and culture (pp. 247–265). SAGE.

Marinier, P., Choklapsiri, C., Pikultong, T., Apinantham, P., & Jarusombut, Y. (2023). The effect of the level of media literacy among Thai youth on their ability to detect greenwashing.

Proceedings of the International Conference on Education, 9(1), 233–243.

<https://doi.org/10.17501/24246700.2023.9117>

- Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy?. *Computers & Education*, 59(3), 1065–1078. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2012.04.016>
- Park, Y. (2016, September 6). *8 digital life skills all children need – and a plan for teaching them*. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/agenda/2016/09/8-digital-life-skills-all-children-need-and-a-plan-for-teachingthem/>
- Potter, W. J. (2004). *Theory of media literacy: A cognitive approach*. Sage.
- Rosen, L. D., Lim, A. F., Felt, J., Carrier, L. M., Cheever, N. A., Lara-Ruiz, J. M., Mendoza, J. S., & Rokkum, J. (2014). Media and technology use predicts ill-being among children, preteens and teenagers independent of the negative health impacts of exercise and eating habits. *Computers in Human Behavior*, 35, 364–375. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.01.036>
- Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory Into Practice*, 41(2), 64–70. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4102_2